

**มาตรการทางกฎหมายในการบังคับการลงโทษผู้ต้องขังวัยหนุ่ม
: ศึกษาเฉพาะกรณีการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง**

อริชัย ยงกะอักษร*

รองศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรภัทร์**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหาของมาตรการทางกฎหมายในการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มในประเทศไทยเชิงเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมาย ๗ ของต่างประเทศ เนื่องด้วยตามกฎหมายบังคับโทษของไทยได้กำหนดให้จำแนกผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่เป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก โดยมีช่วงอายุระหว่าง 18 ปี ถึง 25 ปี ออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาดในกรณีอื่น และการจำคุกผู้ต้องขังวัยหนุ่มนั้นให้คำนึงถึงการศึกษาและการอบรมเป็นพิเศษ แต่จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมิได้มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มไว้ โดยเฉพาะ อีกทั้งพบว่าการดำเนินการให้ศึกษานั้นยังประสบปัญหาหลายประการ เพราะทัศนสถานไม่ใช่สถาบันศึกษาโดยตรงจึงไม่มีหลักสูตรวิชาเรียนเป็นของตนเอง ซึ่งต้องอาศัยหลักสูตรของสถานศึกษาภายนอกให้เข้าไปดำเนินการร่วมมือกับทัศนสถาน ส่งผลให้ทัศนสถานไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกวิธีและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับเปลี่ยน บำบัด พื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้ โดยปราศจากการกระทำความผิดซ้ำ

สำหรับในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นการบังคับโทษผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้มี “กฎหมายโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชน (The Juvenile Training School Law)” ซึ่งเป็นบทบัญญัติใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนมีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ไปจนถึงผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีอายุไม่เกิน 26 ปี โดยได้กำหนดขั้นตอนและสิทธิต่าง ๆ ไว้เพื่อเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นการเฉพาะ อันมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ และมีการจัดสถานที่ควบคุมให้เป็นโรงเรียนฝึกอบรมสำหรับการให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นั้นสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย และปลูกฝังให้มีสามัญสำนึกในการช่วยเหลือตนเอง อีกทั้งสามารถปรับตัวกลับเข้าสู่สังคมปกติได้อีกครั้งภายหลังพ้นโทษแล้ว

ในส่วนของประเทศอังกฤษ กระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มได้บัญญัติอยู่ในกฎทัศนสถานผู้ต้องขังวัยหนุ่ม (The Young Offender Institution Rules 2000) เป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 20 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มมีความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคมได้ ทั้งป้องกันการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบผู้ต้องขังผู้ใหญ่ที่ถูกจำคุกเป็นเวลานาน และยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วยวิธีให้การศึกษาและการฝึกอาชีพ เพราะถือว่าการศึกษาอบรมเป็นเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแสวงหางานทำ

ด้วยเหตุนี้จึงต้องกำหนดให้มีการจัดตั้งเรือนจำเพื่อการศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นการเฉพาะ และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องระบบการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม โดยการให้การศึกษาอบรมนั้นต้องสอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม

1. บทนำ

การราชทัณฑ์ของประเทศไทยนั้น ได้ให้ความสนใจในปัญหาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มสืบต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว อาทิ ภายหลังจากการยกฐานะแผนกราชทัณฑ์ จากกรมพลำกั้ว ตั้งขึ้นเป็นกรมราชทัณฑ์ ใน พ.ศ.2479 แล้ว ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และประกาศใช้กฎกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 1) ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ กำหนดให้แยกผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และต้องโทษเป็นครั้งแรก² ให้มีการจัดแบ่งสถานที่ของเรือนจำออกเป็นส่วน ๆ โดยให้มีสิ่งกีดกันหรือขอบเขตอันแน่นอนแสดงส่วนแบ่งนั้น ๆ และจัดแยกผู้ต้องขังแต่ละประเภทไว้ในส่วนต่าง ๆ ที่ได้จัดแบ่งขึ้นนั้น หากเรือนจำใดโดยสภาพการณ์ไม่อาจทำดังกล่าวนี้นี้ได้ ก็ให้พยายามแยกควบคุมกักขังให้ใกล้เคียงกับที่ได้กล่าวแล้ว³ ทั้งนี้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคนจะต้องได้รับการคัดแยกออกจากผู้ต้องขัง

¹ จาก เอกสารการสอนชุดวิชาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น.133). โดย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540, นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

² กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ข้อ 40 (2)

³ กฎกระทรวงมหาดไทย ฯ ข้อ 41

ประเภทอื่นอย่างเด็ดขาด ต้องไม่รวมอยู่กับผู้ต้องขังอื่น⁴ อีกทั้งให้นักโทษเด็ดขาดที่อายุต่ำกว่า 25 ปี ให้คำนึงถึงการศึกษาและการอบรมเป็นพิเศษ⁵

ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม (Young Adult Prisoner) เป็นผู้กระทำผิดครั้งแรกและต้องโทษตามคำพิพากษาศาล มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีอายุน้อย โอกาสที่จะออกไปช่วยเหลือรับใช้ประเทศชาติ หรือเวลาที่จะอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกยังเหลืออีกมาก กอปรกับยังเยาว์วัย โอกาสที่จะอบรมแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดียังมีอยู่อีกมากเปรียบเสมือนไม้อ่อนที่ยังดัดง่าย ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะมีลักษณะแตกต่างไปจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ในสาระสำคัญที่ว่า จะมีการสร้างบรรยากาศภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มและสถานแรกรับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับโรงเรียนประจำให้มากที่สุด โดยจะต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพนักงานและผู้ต้องขังที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีฐานะเหนือกว่า คือ “ผู้คุม” กับผู้ที่อยู่ในฐานะด้อยกว่า คือ “ผู้ต้องขัง” มาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีฐานะใกล้เคียงกันคือระหว่าง “ครู” กับ “นักเรียน” ซึ่งจะช่วยให้การอบรมและแก้ไขฟื้นฟูจิตใจบุคคลดังกล่าวบังเกิดผลดียิ่งขึ้น เนื่องจากมีความเป็นกันเองมากกว่าแต่ก่อน และไม่มีเครื่องแบบมาเป็นสิ่งขวางกั้นสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกัน ตลอดจนไม่มีการใช้เครื่องพันธนาการและการลงโทษทางร่างกาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเคียดแค้นแก่ผู้ต้องขัง

นอกจากนี้ยังได้เน้นในเรื่องการเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาอบรมทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาชีพ วิชาธรรมศึกษา และการฝึกอบรมจิตภาวนาอย่างเต็มที่เพื่อให้มีความรู้และวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนกล่อมเกลาจิตใจให้พร้อมที่จะออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้โดยปกติสุข นอกจากการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อน โดยการชมรายการวิทยุโทรทัศน์และวีดิทัศน์ ตลอดจนเล่นดนตรีไทย สากลและกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่แต่ละคนชอบ และมีความถนัดซึ่งนอกจากจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดแล้วยังช่วยให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง ปราศจากโรคภัยต่าง ๆ และยังสามารถยึดเป็นอาชีพได้ด้วย โดยเฉพาะกีฬามวยไทย มวยสากล และดนตรี อันอาจจะนำรายได้และชื่อเสียงมาสู่ผู้ต้องขังดังกล่าวด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยฝึกสอนให้ผู้ต้องขังรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นหมู่คณะ ตลอดจนให้มีระเบียบวินัย มีความรัก ความสามัคคี และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ได้แก่ วงโยธวาทิตและลูกเสือจะต้องมีการนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวางและจริงจังในทัณฑสถานวัยหนุ่ม และสถานแรกรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกแห่งและเรือนจำที่เกี่ยวข้องด้วย

⁴ กฎกระทรวงมหาดไทย ฯ ข้อ 42

⁵ กฎกระทรวงมหาดไทย ฯ ข้อ 51

การศึกษาและอบรมผู้ต้องขังวัยหนุ่ม⁶ นั้นให้จัดเป็น 3 สาขาดังนี้ คือ

1) พุทธศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ โดยวิชาสามัญเป็นหลักสูตรสำหรับ ผู้ต้องขังที่ยังอ่านเขียนหนังสือไทยไม่ได้ และมีกำหนดโทษเหลือซึ่งจะต้อง จำต่อไปอีกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จึงต้องจัดให้ศึกษาวิชาสามัญตามที่ทางการเรือนจำจัดให้ จนสามารถมีความรู้ อ่านเขียนหนังสือได้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพเป็นหลักสูตรสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด และมิได้กำหนดให้มีหน้าที่อันเกี่ยวข้องด้วยการงานที่มีใช่เป็นการหาผลประโยชน์ จึงต้องจัดให้ศึกษาวิชาชีพทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติตามที่ ทางเรือนจำจัดให้ อีกทั้งทางเรือนจำต้องจัดให้มีผู้สมุดและสถานที่อื่น หนังสือสำหรับผู้ต้องขังและต้องพยายามจัดให้ผู้ต้องขังได้อ่านหนังสือตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

2) จริยศึกษา ได้แก่ การอบรมศีลธรรมจรรยาและหน้าที่พลเมืองดี ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนจัดให้ได้รับการอบรมศีลธรรม จรรยา และหน้าที่พลเมืองดี และต้อง จัดให้ฟังพระธรรมเทศนาตามลัทธิศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่ทางการเรือนจำจัดให้

3) พลศึกษา ได้แก่ การศึกษาการอนามัยและสุขาภิบาลตลอดจนการออกกำลังกาย และการเล่นออกกำลังกายต่าง ๆ โดยเรือนจำต้องพยายามจัดให้ผู้ต้องขังได้รับคำแนะนำในการอนามัยและการสุขาภิบาล ตามสมควร และให้ผู้ต้องขังฝึกหัดระเบียบแถว เล่นกีฬาและการเล่นออกกำลังกายต่างๆ ตามที่เรือนจำจัดให้

ส่วนในประเทศญี่ปุ่นผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะต้องถูกส่งตัวไปยังโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ตามประเภทที่กำหนดไว้ในกฎหมายโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชน (The Juvenile Training School Law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้คาบเกี่ยวทั้งผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วย โดยดูเกณฑ์อายุเป็นสำคัญ เช่น ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 16 ปี จะถูกส่งตัวไปโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นต้น หรือสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี จะถูกส่งตัวไปโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นกลาง โดยโรงเรียนในชั้นกลางนี้จะรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีลักษณะเดียวกันกับในชั้นต้น หรือสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 23 ปี จะถูกส่งตัวไปโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นสูง โดยโรงเรียนในชั้นสูงนี้จะรับผู้ต้องขังที่มีลักษณะเดียวกันกับในชั้นกลางแต่มีแนวโน้มว่าผู้ต้องขังจะก่ออาชญากรรมที่สูงกว่า นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นบำบัดรักษา ซึ่งจะรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีจิตใจหรือร่างกายบกพร่องอย่าง

⁶ การศึกษาและอบรมผู้ต้องขังวัยหนุ่ม อาศัยข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 8 เรื่องการศึกษาและอบรมผู้ต้องขัง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ร้ายแรง และต้องมีอายุ 14 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 26 ปี โดยโรงเรียนในชั้นนี้จะรับเฉพาะผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีได้มีข้อบกพร่องทางจิตใจ หรือร่างกายอย่างรุนแรง ดังนั้น ประเทศญี่ปุ่นจึงมีการแยกผู้ต้องขังวัยหนุ่มออกจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วยการแยกตามลักษณะอายุนั่นเอง

เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญในด้านการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในวัยนี้เป็นอย่างมาก ในด้านกฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ให้โรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มนี้ต้องให้การศึกษาที่ถูกต้อง ซึ่งประกอบไปด้วย คอร์สเรียน การฝึกวิชาชีพและแนะแนวอย่างเหมาะสม และการรักษาพยาบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเหล่านี้สามารถอยู่อาศัยอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยสร้างพื้นฐานให้มีสำนึกในการช่วยเหลือตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถปรับตัวกลับเข้าสู่ชีวิตในสังคมต่อไปได้ โดยในโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นต้น หลักสูตรในการเรียนจะเป็นหลักสูตรในโรงเรียนประถมและมัธยมต้น สำหรับโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มชั้นกลางหรือชั้นสูง หลักสูตรในการเรียนจะเป็นหลักสูตรในระดับเดียวกับโรงเรียนมัธยมปลาย หรือโรงเรียนฝึกวิชาชีพชั้นสูง หรือมหาวิทยาลัย และสำหรับโรงเรียนฝึกอบรมเยาวชนและผู้ต้องขังวัยหนุ่มทางการแพทย์ หลักสูตรในการเรียนจะเป็นหลักสูตรสำหรับผู้พิการ หรือโรงเรียนอื่น ๆ ที่ให้การศึกษาแบบพิเศษ โดยทั้งนี้จะต้องไม่ให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในชั้นต่าง ๆ

สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มของประเทศอังกฤษ คือ ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 - 20 ปี ตามข้อกำหนดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังวัยหนุ่มอังกฤษ ได้บัญญัติอยู่ในกฎทัศนสถานของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม (The Young Offender Institution Rules 2000) โดยมีจุดมุ่งหมายของทัศนสถานผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เพื่อจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดเตรียมความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคมได้ เหตุผลในการแยกสถานที่ควบคุมผู้กระทำความผิดวัยหนุ่มโดยเฉพาะก็เพื่อป้องกันการเลียนแบบพฤติกรรมจากผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่าและติดคุกมานาน และเพื่อสร้างระบบที่เป็นการให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้นด้วยการเน้นการให้การศึกษาและการฝึกอาชีพ เพราะถือว่าการศึกษาอบรมเป็นเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแสวงหางานทำ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องคุณภาพชีวิต

การให้การศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยให้งบประมาณของกรมราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคนมีอิสระที่จะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ตามความพอใจของตนเอง การเรียนส่วนใหญ่จะดำเนินการนอกเหนือเวลาทำงานแต่จะมีการศึกษาอบรมในเวลากลางวันแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ขาดทักษะขั้นพื้นฐานในการอ่านและการเขียน ตลอดจนผู้มีแววในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปด้วย สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจะเป็นผู้จัดหาครูผู้สอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ

และผู้ที่จะสอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากทางราชการด้วย นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการศึกษาด้านพลศึกษาและการบริหารร่างกายซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญด้านการปกครองอย่างหนึ่ง และถือว่าเป็นข้อผูกมัดสำหรับทุกคน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมสุขภาพและพลานามัยของผู้ต้องขังวัยหนุ่มให้แข็งแรง และได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ อีกทั้งมีส่วนทำให้พวกเขาได้มีงานทำภายหลังการปลดปล่อยด้วย ดังนั้นการให้การศึกษาของผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะมุ่งเน้นไปที่ผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นอกจากนี้ในเรือนจำยังเปิดโอกาสให้มีการศึกษาวิชาสามัญ โดยสอบเทียบรับประกาศนียบัตรจากสถานบันภายนอกสำหรับในหลักสูตรการเรียนระดับมหาวิทยาลัย และได้เปิดโอกาสให้ศึกษากับมหาวิทยาลัยเปิดโดยทางไปรษณีย์ ในส่วนของการฝึกวิชาชีพและการทำงานจะได้รับการดำเนินการโดยช่างฝีมือที่มีความชำนาญหรือโดยเจ้าพนักงานเรือนจำที่มีคุณวุฒิในทางช่าง และผู้ต้องขังวัยหนุ่มจะได้รับประกาศนียบัตรจากสถานบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อสำเร็จหลักสูตร โดยวัตถุประสงค์ในการฝึกวิชาชีพที่สำคัญ ก็เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งได้มาซึ่งทักษะที่เขานำไปเสนอต่อนายจ้างได้ภายหลังการปลดปล่อย นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูบุคลิกภาพและวินัยของผู้ต้องขังด้วย⁷

2. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดยิ่งทวีคูณมากขึ้น ผู้ต้องขังวัยหนุ่มก็จะมีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย สืบเนื่องจากวัยรุ่นที่ขาดการศึกษาไม่สามารถไปประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ได้ จึงเลือกที่จะใช้เส้นทางในการหารายได้แบบผิด ๆ วัยรุ่นที่ขาดการศึกษา ขาดรายได้ มีแนวโน้มในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้เสพ หรือผู้ค้า เพราะยาเสพติดเป็นสิ่งที่ถูกเอ้ายวนได้โดยง่าย หากปราศจากจิตใจที่เข้มแข็ง หรือคบเพื่อน หรือสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในแหล่งค้ายาเสพติด หรือแม้กระทั่งสิ่งเร้า ความขังใจจากรายได้ตอบแทนจำนวนมหาศาลที่คุ้มค่าต่อการเสี่ยงการกลัลองกระทำความผิด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นส่วนใหญ่การกระทำความผิด และลงถูกลงโทษจำคุกเป็นเวลานานภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มนั้น

การให้การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการป้องกันไม่เกิดการกระทำความผิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนในช่วยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ก็คือ วัยรุ่น ที่จะส่งผลต่อทัศนคติในการเลือกการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตว่าจะจะเป็นไปในทางทิศทางใด ซึ่งถ้าหากมีการจัดการเรียนการสอนที่ดีแล้ว ปัญหาการกระทำความผิดจะลดลงได้เป็นอย่างมากตามไปด้วย ทั้งนี้

⁷ จาก รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการกระทำผิดซ้ำจากรัฐสถานพินิจสุ่กำแพงเรือนจำ: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังวัยหนุ่ม (น.36-38), โดย กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัยสำนักวิจัยและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์, 2552, นนทบุรี:กรมราชทัณฑ์.

รวมถึงการให้การศึกษา ฝึกอบรมเล่าเรียนแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มนั้นด้วย หากเขาได้ก้าวพลาดกระทำความผิดมาแล้ว ก็ควรที่จะแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการให้การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่ม

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นผลโดยตรง ทำให้การพัฒนาแก้ไขผู้ต้องขังวัยหนุ่มขาดประสิทธิภาพ ก็คือในปัญหาในการจัดการศึกษาให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม กล่าวคือ ด้านหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่มีหลักสูตรการศึกษาเป็นของตนเองต้องอาศัยหลักสูตรของหน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการร่วม เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับที่ใช้กับนักเรียนนักศึกษาทั่วไป แม้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มผู้นั้นจะเรียนและสามารถจบหลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้ มีความรู้ในระดับที่จะสามารถประกอบอาชีพได้ แต่ด้วยข้อจำกัดสิทธิบางประการในการประกอบอาชีพ อาจเรียนมาแล้วไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้จริงตามที่ได้เล่าเรียนมา จึงอาจทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน เมื่อว่างงานก็จะไม่มีรายได้มาหาเลี้ยงชีพ และอาจส่งผลให้เกิดความคิดในการกระทำความผิดซ้ำอีกได้

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่ม คือ การเน้นการให้การศึกษาเป็นหัวใจหลัก เพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้ง โดยมีความรู้ติดตัวออกมาประกอบอาชีพและไม่หวนกลับไปทำกระทำความผิดซ้ำอีก การศึกษาเล่าเรียนจึงต้องมีลักษณะที่ไม่เหมือนกับการเรียนทั่วไปแต่จะต้องมีลักษณะจำเพาะต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังวัยหนุ่มเท่านั้น การที่ราชทัณฑ์ยังได้เน้นการใช้แรงงานผู้ต้องขังวัยหนุ่มไปด้วย ทำให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่พ้นโทษออกมาแล้ว กลับไม่ได้วิชาความรู้ภายหลังพ้นโทษ จึงทำให้ไม่สามารถไปประกอบอาชีพที่ดีที่มีรายได้เพียงพอหาเลี้ยงชีพตนเองหรือหาเลี้ยงครอบครัวได้ ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลโดยตรงและเป็นปัจจัยให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ เมื่อรับตัวผู้ต้องขังวัยหนุ่มแล้วหาได้มีการจำแนกผู้ต้องขังวัยหนุ่มออกจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วยกันไม่ จึงอาจส่งผลให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีความประพฤติไม่ดีเลื่อมสอนผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีแนวโน้มกลับเป็นคนดีง่ายกว่าต้องถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีไปด้วย อันเป็นการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำความผิดจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มด้วยกันเอง และปัญหาในการจัดให้การศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมและต่อเนื่องกับระยะเวลาต้องโทษ เพราะการศึกษาจะต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับระยะเวลาต้องโทษแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญในการทบทวนความรู้การวางแผนที่ดีนำมาปรับใช้ในสังคมได้จริง เพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มซึ่งในขณะพ้นโทษนั้น เป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว สามารถกลับมาใช้ชีวิตและนำความรู้ที่ได้มาประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่กลายเป็นบุคคลตกขอบ ตกยุค ตกสมัยของสังคมไป ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็น

ปัญหาสำคัญและสืบเนื่องมานานอันส่งผลให้การเรียนการศึกษาในทัศนสถานวัยหนุ่มส่วนใหญ่ไม่เกิดประโยชน์ ถึงแม้ว่าทางทัศนสถานวัยหนุ่มจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่ให้การศึกษากายนอก แต่ก็เพียงจัดให้มีการศึกษาเท่านั้น แม้หลักสูตรจะเทียบเท่ากับการศึกษากายนอก แต่หาได้มีการแนะนำที่ดีจากผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ หรือนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ในการเรียนไม่อาทิ การแนะนำในด้านโอกาสในการนำความรู้มาใช้ได้จริง เพราะบางอาชีพไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของเอกชนบางตำแหน่ง ผู้กระทำความผิดที่เคยเป็นผู้ต้องขังจะถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ หรือถูกรับเข้าทำงาน เพราะในฐานะที่เคยเป็นผู้ต้องขังมาก่อน ซึ่งตราบาปเหล่านี้ในสังคมไทยไม่ได้ให้การยอมรับ แต่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเหล่านั้นกลับไม่ทราบถึงข้อจำกัดสิทธิและเข้าเรียนไป พอจบหลักสูตรได้รับการปล่อยตัวออกมากลับไม่สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประกอบอาชีพตามสายวิชาชีพที่ได้เล่าเรียนมา สำหรับประเทศไทย ผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ประสงค์จะศึกษาเล่าเรียนต่อ มิได้มีเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือหน่วยงานของรัฐมาให้การสนับสนุนและดูแลภายหลังการปล่อย และไม่มีอาสาสมัครมาให้การช่วยเหลือเหมือนอย่างในประเทศญี่ปุ่นและอังกฤษ

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากปราศจากการให้ความรู้ การจัดให้มีการศึกษาที่ดี เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิด อุปนิสัยของผู้ต้องขังวัยหนุ่มแล้ว จะไม่สามารถลดปัญหาการกลับมากระทำความผิดซ้ำ และปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำได้เลย เพราะนอกจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มขาดความรู้ในการประกอบอาชีพแล้ว ยังต้องเผชิญปัญหาการปิดกั้นทางสังคมสำหรับคนชั่วอีก ซึ่งเป็นปัญหาสืบเนื่องมานาน และไม่มีท่าทีที่จะแก้ไขทัศนคติของสังคมส่วนใหญ่ ให้เปิดโอกาสรับอดีตผู้ต้องขังเข้าทำงานได้เลย

จากการที่ได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการให้การศึกษแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่ม จะพบว่ามิชอบกพร่องอยู่บางประการ ซึ่งหากได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพัฒนาระบบการดำเนินจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความใน มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ในข้อ 51 ซึ่งบัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดอายุต่ำกว่า 25 ปี ให้คำนึงถึงการศึกษาและการอบรมเป็นพิเศษ” แล้ว จะสามารถพัฒนาผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้เป็นอย่างดีไม่ว่าในด้าน บุคลิกภาพ พฤติกรรม อุปนิสัย ความรู้ หรือวิชาชีพ เป็นต้น และช่วยลดปัญหาการกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกของผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. บัญญัติกฎหมายกระทรวงในเรื่อง การให้การศึกษของผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยเฉพาะ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมุ่งเน้นให้การศึกษอบรมแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นสำคัญ เพราะในช่วงอายุของวัยนี้ ผู้ต้องขังวัยหนุ่มยังสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมและสามารถเป็นกำลังของชาติในอนาคตได้ ดังนั้นในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว จะต้องบัญญัติถึงหลักการสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา การฝึกอบรม จะต้องออกแบบมาเพื่อช่วยผู้ต้องขังวัยหนุ่มให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีวินัยในตนเอง มีจริยธรรม มีความรู้และสามารถนำความรู้ทักษะที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันภายหลังพ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังวัยหนุ่มอีกชั้นหนึ่ง โดยแบ่งตามช่วงอายุ จะต้องไม่รวมผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกช่วงวัยไว้ในแผนเดียวกัน เช่น จะไม่ให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มอายุ 18 ปี อยู่ร่วมกับผู้ต้องขังวัยหนุ่มอายุ 25 ปี ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันจะมีพฤติกรรม ความคิด สภาวะทางจิตใจ อารมณ์และสภาพร่างกาย ในลักษณะคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ด้วยเหตุเดียวกันนี้เองจะทำให้ง่ายต่อการรับการเรียนรู้ รับสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ ดังนั้นการวางแผนและการดำเนินการให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูจะกระทำได้ง่าย เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีประสิทธิภาพมากกว่าการขังตามกำหนดระยะเวลาที่คงเหลือโทษจำคุก อีกทั้งยังเป็นกระตุ้นให้เกิดกำลังใจในการชีวิตในทัณฑสถานให้เกิดประโยชน์มากกว่าที่จะรู้สึกโดดเดี่ยว และไม่รู้ว่าจะดำเนินชีวิตต่อไปเพื่ออะไร

1.3 วิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น จะต้องกำหนดถึงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ หน้าที่ต่าง ๆ ข้อห้ามและบทลงโทษทางวินัยสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ฝ่าฝืนข้อห้ามนั้นให้ชัดเจน อันเป็นหลักปฏิบัติสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

2. ต้องมีการจัดสร้างเรือนจำเพื่อการศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องขังวัยหนุ่มโดยเฉพาะ เพื่อรองรับกับการดำเนินการให้การศึกษาดังกล่าว ให้สามารถบรรลุผลได้ เรือนจำนี้จะสามารถแยกผู้ต้องขังวัยหนุ่มออกจากผู้กระทำความผิดประเภทอื่น และแยกผู้ต้องขังวัยหนุ่มตามอายุ ป้องกันการเรียนรู้พฤติกรรมจากผู้กระทำผิดที่มีสันดานเป็นผู้ร้ายการ ป้องกันการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากผู้ต้องขังวัยหนุ่มรุ่นพี่ผู้รุ่มร่าม และยังสามารถที่จะค้นหาบุคลิกภาพตัวตนที่แท้จริง ความสามารถพิเศษต่าง ๆ ของผู้ต้องขังวัยหนุ่มแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นกลไกส่งเสริมการศึกษาอยู่ในตัว

3. ต้องมีการตรวจสอบหลักสูตรการศึกษา การฝึกอบรมและการฝึกวิชาชีพ ที่จัดให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีคืนสู่สังคมได้อีกครั้ง อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละครั้งถึงสองครั้ง เพื่อให้เท่าทันเหตุการณ์สังคมภายนอกและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งในบางหลักสูตรอาจเป็นได้แค่เพียงหลักสูตรเสริมสร้างให้มีความรู้เท่านั้น และในบางหลักสูตรจะต้องมีการบังคับให้เรียนเพื่อให้เป็นพื้นฐานติดตัวผู้ต้องขังวัยหนุ่มทุกคน การจัดให้มีการเรียนการสอนโดยมิได้มีการวางแผน หรือขาดการแนะนำหรือขาดการตรวจสอบที่ดี จะทำให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มเข้าใจผิดถึงความต้องการของตนเองได้ว่า เมื่อตนจบหลักสูตรการเรียนแล้ว ตนจะสามารถกลับมาประกอบอาชีพนั้นได้ ทั้งที่จริง

กลับไปประกอบอาชีพตามที่ตนหวังไว้ไม่ได้ นอกจากนี้การตรวจสอบดังกล่าวยังเป็นการป้องกันการสูญเสียค่าใช้จ่าย เสียโอกาสในการเรียนด้านอื่น ๆ และเสียเวลาโดยไม่จำเป็นอีกด้วย

4. ต้องมีกฎหมายรับรองหน่วยงานในภาครัฐและองค์กรเอกชนให้เข้ามามีบทบาททำหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ต้องขังวัยหนุ่ม โดยเฉพาะในการศึกษาต่อเนื่องภายหลังการปล่อยตัว และควบคุมดูแลความประพฤติให้สามารถเรียนจบได้ ทั้งนี้อาจกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรข้างต้นมีอำนาจในการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังวัยหนุ่มเป็นรายบุคคลก่อนกำหนดได้ ภายใต้เงื่อนไขความประพฤติดี สำนึกดี การเรียนดี และผู้ต้องขังวัยหนุ่มนั้นจะต้องไปเรียนต่อหรือทำงานเท่านั้น ทั้งนี้โดยมีการตรวจสอบ หรือให้รายงานตัว หรือรายงานผลการเรียนทุกภาคเรียนไป เพื่อให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มได้ทดลองการใช้ชีวิตในสังคมปกติอีกครั้ง และเป็นการเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้น หรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ในการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. (2552).

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการกระทำผิดซ้ำจากครัว

สถานพินิจผู้กำเริบเรือนจำ: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังวัยหนุ่ม. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด.

(พิมพ์ครั้งที่1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479

กฎกระทรวงมหาดไทย

ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์

ภาษาต่างประเทศ

The Juvenile Training School Law (Japan)

The Young Offender Institution Rules 2000 (England)